

Основно училище "Св.Св.Кирил и Методий" с.Поликраище,
община Горна Оряховица, област Велико Търново, ул. „Васил Левски“ № 63,
тел. +359 6176/ 24 36; e-mail: info-300212@edu.mon.bg;

Приет на заседание на ПС с Протокол № 17/11.09.2024 г.

Утвърдил:

Станмира Стоянова

Директор на ОУ „Св. св. Кирил и Методий“
с. Поликраище

Училищен механизъм за превенция и противодействие на употреба на наркотични вещества територията на ОУ “Св. св. Кирил и Методий“, с. Поликраище, общ.Г.Оряховица

Училищният механизъм за превенция и противодействие на разпространението и употребата на наркотични вещества в близост и на територията на ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, с.Поликраище за учебната 2024/2025г. е в изпълнение на Механизма за повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за подобряване на сигурността на средата в училище в посредством предотвратяване разпространението на наркотични вещества и Алгоритъм за прилагането му, съгласно Заповед №РД09-3534/01.11.2023г. на Министъра на образованието и науката.

Основно училище "Св.Св.Кирил и Методий" с.Поликраище,
община Горна Оряховица, област Велико Търново, ул. „Васил Левски“ № 63,
тел. +359 6176/ 24 36; e-mail: info-300212@edu.mon.bg;

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. Въведение

II. Цели

III. Подбор на подходи за работа в „Св.Св.Кирил и Методий“ с.Поликраище

IV. Основни признаци за разпознаване на случаи на употреба на наркотични вещества

V. Реакции на педагогически специалисти и на непедagogически персонал в случаи на констатиране на разпространение на наркотични вещества.

VI. Взаимодействие на учениците с училищното ръководство и отговорните институции в случаи на разпространение и на употреба на наркотични вещества.

VII. Комуникация с родителите в случаи на установяване на разпространение и употреба на наркотични вещества от децата им.

VIII. Заключение

I. Въведение

1. Проблемна ситуация

Нарастването броя на децата, отглеждани и възпитавани в рискова семейна среда и младежи с експериментална употреба на наркотици увеличават риска от поява на дезадаптивно поведение.

Това налага ранна превантивна работа с децата и техните семейства, с цел повишаване на информираността, индивидуалните познания и умения за налагане на здравословен начин на живот, въздействие върху фамилната система за предотвратяване появата на дезадаптивното поведение на децата в училище, на улицата с връстници, в дома, в интернет пространството, в социалното им функциониране като цяло. Работата в сферата на превенция е свързана с въздействието върху нуждите за психоактивни вещества.

2. Целева група:

- ученици I-VII клас;
- семейства на учениците.

3. Участници:

- класни ръководители
- педагогически екип

II. Цели:

Определяне на основните начини за съвместно партньорство и работа с отделните институции и субекти по противодействие.

1. Провеждане на анкети:

Цели се изясняване на тежестта на проблема с употребата на наркотични вещества; събиране на информация за проблемното поведение; физическо и психично състояние на учениците; социалното положение; индивидуални фамилни ресурси за справяне с проблемната ситуация; причини за търсене на помощ.

2. Работа с педагогически специалисти - обучение на класни ръководители и други специалисти.

3. Работа с родителите (значими близки) – цели се информирани на родителите по време на родителски срещи или в лични разговори за избраните типове превенции, за резултатите от проведените анкети, за набелязване дейности, за изграждане на ясна ценностна система със строги правила, която дава пример за подражание и се търси „обратна връзка“

- подготвяне и предоставяне на информация за типовете превенции и подходите към тях - писмена и устна информация на родителски срещи;
- подготвяне и предоставяне на информация за различните ПАВ, въздействието им върху човешкия организъм и действия при констатирана употребата им - писмена и устна информация на родителски срещи;
- подготвяне и предоставяне на информация за употребата на НВ, въздействието им върху човешкия организъм и действия при констатирана употреба - писмена и устна информация на родителски срещи;
- съвети, разговори и подкрепа на родители със зависимости; в криза –разделени родители, процес на развод, упражняване на насилие от страна на родител;с отсъстващ родител, поради естеството на работа (работа в чужбина и др.); при смърт на единия родител/значим близък на детето; при осиновенодете; родител сам отглеждащ детето.

4. Работа с учениците:

- основните типове превенции, на които се основава работата през учебната

година са:

- универсална - посланията и мероприятията са насочени към всички и целят предотвратяване или отлагане употребата на ПАВ;
- селективна - застрашени с отпадане от училище, етнически групи, проблемни семейства със специфична история; ниска академична успеваемост; местоживееене (квартали с високо употреба на ПАВ или социално неравностойни)
- по индикация - търсят се ранни признаци за повишен риск (спадаща успеваемост, забелязана консумация на ПАВ, отчуждаване от близки, приятели, връстници; поведенчески нарушения и др.)

- подходи и дейности за справяне с проблемите- Основен акцент е работата с деца с емоционални и поведенчески проблеми, както и укрепване на семейството при родители от уязвими групи или в риск.

III. Подбор на подходи за работа в „Св.Св. Кирил и Методий“, с.Поликрайце

1. Информирание - представяне на необходимата информация (брошури, табла, училищен сайт, беседи, разговори) за видовете ПАВ; негативното въздействие на наркотичните вещества и върху организма на младия човек; начините за справяне с емоционалните и здравословни проблеми при употребата им.

- Предлагане на алтернативни занимания за структуриране на свободното време – арт-ателие, спортни занимания, туризъм и др.

- Подобряване на социалните умения - посредничество пред институции за решаване на разнородни социални проблеми; усъвършенстване на амбициозност; комуникационни умения; справяне със социалния натиск и др.;

- Предотвратяване на девиантно поведение на ранен етап - агресивно поведение, емоционално реагиране, отчуждение, апатия, срамежливост, конфликти при общуването с връстници и възрастни са присъщи признаци за бъдещи поведенчески проблеми и ранната им превенция и промяната на поведението към по-социално приемливо е превенция на употребата на ПАВ.

- Контролиране и справяне с емоциите - целим повишаване на устойчивостта на стрес, на връхлиташите емоционални проблеми (потиснатите чувства настрах, агресия, вина и тревога, настъпили в резултат на фрустрацията в тесния семеен кръг).

2. Превенция

- Разнообразни психотерапевтични техники на индивидуално и групово ниво в клас с учениците;
- По-пълно обхващане на децата и учениците в целодневна форма на обучение, намаляване на риска от среща с разпространители на наркотични вещества.
- Ангажираност на младите хора в спортни дейности като алтернатива на търсенето и предлагането на наркотични вещества.

- Преодоляване на изолацията, интегриране и адаптиране в обществото на децата в риск.
- Активно включване на членовете от фамилната система, с цел подобряване на интеракциите в нея като основен ресурс за самопомощ(родителски срещи, индивидуални срещи).
- Възстановяване на психологическите „щети“ чрез провокация на творческия потенциал, даване воля на емоционалните потребности, желания в изграждането на партньорства и създаване на приятелства с връстници, които да спомогат разрешаването на ранните или актуални емоционални трудности.
- Чрез креативни и интерактивни подходи, стимулиране изграждането на умения при децата, в подкрепа на по-адаптивни форми на поведение и себerealизация и усвояване на нови модели в структуриране на поведението.
- Съдействие на ученици, желаещи да участват в конкурси на национално, регионално и международно ниво по темите за зависимостите.
- Подготвяне на анкети за учениците и родителите.
- Изготвяне и предоставяне на информационни материали по темата; изработване на табла, брошури, презентации, клипове.
- Организиране на срещи, беседи, разговори с представители на различни институции и неправителствени организации.

IV. Основни признаци за разпознаване на случаи на употреба на наркотични вещества

С цел грижа за здравето и живота на младежите и превенция на зависимостите към психоактивни вещества, ви представяме типични и атипични признаци, които могат да подсказват, че детето е възможно да употребява някакъв вид наркотик.

Това са симптомите, които директно показват, че има употреба, но те обикновено се забелязват и отчитат на по-късен етап, след като употребата е станала редовна. Те могат да бъдат:

- Усещате необикновени миризми, забелязвате петна или белези по тялото, дрехите или стаята на детето;
- Намирате необикновени предмети в стаята му - прахчета, хапчета, кристалообразни вещества, тревни смеси;

- Намирате „инструменти“ за употреба – лулички за пушене, къси парчета от сламки, други тръбички или навити на тънка ролка банкноти, дебитни карти с някакъв прах по тях, листчета за свиване на цигари, парчета фолио, игли, спринцовки;
- Детето дава положителни уринни тестове за наркотици.

Атипични признаци са признаците, които биха могли да подсказват, че има употреба, но също така е възможно да са проява на преминаването на детето през кризата на юношеството, т.нар пубертет.

Те биват:

- Емоционални и социални признаци:

резки промени в настроението на детето - вълнение, гняв, враждебност, депресия, веселост без ясна и видима причина;

-чувствате го отдалечено, меланхолично и разсеяно;

-внезапни прояви на свръх активност и изобретателност;

-промяна в музикалните интереси;

-необичайно добре е запознато с „полезните“ (медицински) качества на марихуаната;

-започне да лъже и краде - изчезване на пари и вещи от дома;

-отказва да признае вредните ефекти от наркотиците;

-избягва старите си приятели или хора, които биха могли да го критикуват за промени в поведението;

-води тайни телефонни разговори;

-детето се е отдалечило от старите си приятели, но има нови, с които не иска да ви запознае или да говори за тях;

-отговаря уклончиво, когато го питате къде е;

-губи мотивация и интерес към любими занимания;

-отказ от структурирано свободно време - скитане;

- липса на интерес към лична хигиена и външен вид;
  - намалява успехът му в училище, трупва отсъствия;
  - безотговорно поведение от типа „другите са ми длъжни“;
  - проявява признаци за психично заболяване – параноя, мания, запреследване, зрителни, слухови или сетивни халюцинации;
  - детето има криминални прояви.
- Физически признаци:
    - промяна в навиците за спане; отпадналост и сънливост в необичайно време и без наличието на конкретен медицински проблем;
    - зачервени очи, разширени или твърде свити зеници, подпухналост под очите, кръгове под очите;
    - неясен говор;
    - некоординирани движения;
    - загуба на тегло; липса на апетит или засилен такъв, особено за сладкинеща;
    - продължителна хрема и зачервявания около носа без съпровождащи признаци на настинка, поява на кръв в секрета;
    - необичайно посиняване на кожата на ръцете или езика;
    - зачервяване на пръстите на ръцете, понякога придружено с подуване, сигурен признак за интоксикация на организма

V. Реакции на педагогически специалисти и на непедагогически персонал в случай на констатиране на разпространение на наркотични вещества.

1. Уведомяване на директора на училището.

Педагогическите специалисти и непедагогическият персонал имат важна роля при констатиране на разпространение на наркотични вещества в училище.

Възможни реакции и мерки, които могат да бъдат предприети:

Сигнализиране:

Педагогическите специалисти или непедагогическият персонал са длъжни да сигнализират на отговорните лица в училището, като например на директора или заместник-директора, за констатирането на разпространение на наркотични вещества. Сигналят трябва да бъде предаден възможно най-скоро след узнаването, за да се предприемат подходящи мерки.

Документиране на случая:

Необходимо е да се документират всички подробности относно констатирания случай на разпространение на наркотични вещества. Това може да включва датата, часа и местоположението на инцидента, имената на засегнатите ученици и всички други важни факти.

Спазване на процедури:

Педагогическите специалисти и непедагогическият персонал са длъжни да спазват процедурите, установени от училищното ръководство, за реагиране на случаи на разпространение на наркотични вещества. Това може да включва изолиране на засегнатите ученици, сигнализиране на отговорните служби и предоставяне на необходимата помощ. Училището има правото и възможността да изготви свои процедури на основата на предложения Механизъм и спецификите на образователната институция. При установяване на лица, разпространяващи наркотични вещества в образователните институции, от педагогически специалист или друг служител на образователната институция, уведомяването на служител на МВР може да стане по няколко начина:

- Позвъняване на телефонен номер 112, общ европейски телефон за спешни повиквания;

Основно училище "Св.Св.Кирил и Методий" с.Поликраище,
община Горна Оряховица, област Велико Търново, ул. „Васил Левски“ № 63,
тел. +359 6176/ 24 36; e-mail: info-300212@edu.mon.bg;

- Уведомяване чрез посещение в най-близкото поделение на МВР;
- Уведомяване на полицейски инспектор или разузнавач, отговарящи за района на образователната институция;
- Подаване на сигнал на електронен пощенски адрес на МВР.

2. При случай на разпространение и употреба на наркотични вещества директорът създава Екип за взаимодействие

с отговорните институции и при необходимост изготвя план за подкрепа на засегнатия ученик или план за превенция с цел предпазване на останалите ученици от употреба и злоупотреба с наркотични вещества. Екипът е мултидисциплинарен и включва представител на отдела за закрила на детето в дирекция „Социално подпомагане“, на районното управление на полицията (РУП), на регионалното управление на образованието (РУО), на общинския съвет по наркотичните вещества (ОбСНВ).

3. Взаимодействие на училищното ръководство със здравните служби в случай на употреба на наркотични вещества.

В случай на употреба на наркотични вещества в училище взаимодействието между училищните органи и здравните служби е от изключителна важност. Аспекти на взаимодействието със здравните служби:

Идентификация и сигнализиране:

Училищното ръководство и психолозите/педагогическите съветници се обучават относно разпознаване на признаците на употреба на наркотични вещества от учениците. При установяване на такива признаци психолозите/педагогическите съветници задължително уведомяват директора на училището, който от своя страна е длъжен да сигнализира здравните служби.

Сътрудничество със здравните служби:

Ръководните органи на училището си сътрудничат със здравните служби, за да осигурят подходяща подкрепа и помощ на учениците, които употребяват наркотични вещества. Това може да включва консултации със специалисти, предоставяне на информация и обучение на учители и персонал, както и създаване на програми за превенция и рехабилитация.

Планиране на дейности:

Ръководството на училището и здравните служби планират съвместни дейности, които да насочат учениците към здравословен начин на живот и да ги предпазят от употреба на наркотични вещества. Това може да включва информационни кампании, предоставяне на консултации и подкрепа на учениците и техните семейства.

Подкрепа на засегнатите ученици:

Ръководните органи на училището и здравните служби работят заедно, за да осигурят подходяща подкрепа и помощ на учениците, които са засегнати от употреба на наркотични вещества. Това може да включва психологическа подкрепа, консултации със специалисти и участие в програми за рехабилитация.

Взаимодействието между училищните власти и здравните служби е от съществено значение за предотвратяване на употребата на наркотични вещества сред учениците и за осигуряване на подходяща помощ на засегнатите лица.

VI. Взаимодействие на учениците с училищното ръководство и отговорните институции в случаи на разпространение и на употребана наркотични вещества.

Необходимо е да бъдат осигурени административни възможности учениците да сигнализират в случай, че станат свидетели на разпространение или употреба на наркотични вещества или ако са били принуждавани или склонявани да закупват наркотици от свои съученици или лица в или извън училище.

Това включва:

Информирание на училищното ръководство:

Учениците се обръщат към училищното ръководство – директор или заместник-директор, и го информират за ситуацията с разпространение или употреба на наркотични вещества, на която са станали свидетели.

Информирание на училищния психолог или педагогически съветник:

Учениците имат право да се консултират с училищния психолог или педагогически съветник. Тези специалисти могат да предложат подходящи решения и да предоставят подкрепа както на засегнатия ученик/ученици, така и на учениците, които съобщават за случаи на разпространение и на употреба на наркотични вещества.

Създаване на условия за подаване на анонимни сигнали:

Училищното ръководство осигурява възможности в училището за анонимно съобщаване от учениците на информация за употреба на наркотици или разпространение на наркотици. Това може да се осъществи посредством анонимни кутии за сигнали, онлайн формуляри, които учениците могат да използват или телефонни линии, например: 116 212.

Определените места и подходите за съобщаване може да варират в зависимост от конкретното училище и регион. За целта ръководството на училището следва да изготви свои процедури относно съобщаването от учениците на информация за употреба или разпространение на наркотични вещества.

- Информирание на учениците за възможности да се обръщат и директно към органите на реда:

Ръководството на училището е длъжно да информира учениците за възможностите да се обръщат и директно към органите на реда, в случай че ученик се почувства сериозно застрашен от ситуации на принуждаване или склоняване да закупува наркотици от свои съученици или лица в или извън училище или стане свидетел на такава ситуация. Органите на реда разполагат със специализирани екипи и ресурси, които помогнат в борбата с употребата на наркотици в училищната общност. Важно е да се знае, че възрастова особеност на подрастващите тийнейджъри, когато най-често се случва първият.

VII. Комуникация с родителите в случай на установяване на разпространение и употреба на наркотични вещества от децата им.

Комуникацията с родителите от страна на училището като институция е от съществено значение в случай на установяване на разпространение и употреба на наркотични вещества от учениците.

Аспекти на комуникацията с родителите:

- Информирание:

Директорите на училищата са длъжни да запознаят родителите с влезлите сила Указания за действие при работа в случаи на разпространение, употреба и/или държане с цел разпространение на наркотични вещества или техните аналози в училищата и прилежащата им територия.

Ръководството на училището информира родителите за случаи на установена употреба или разпространение на наркотични вещества от децата им в училището. Тази информация се предоставя възможно най-скоро, за да се осигури разбиране за сериозността на проблема.

Открита комуникация:

Необходимо е да се поддържа открита и прозрачна комуникация с родителите. Трябва да се предоставят ясни и точни детайли относно случая, включително мерките, които са взети от училището и здравните служби. Родителите се информират за възможностите за подкрепа и помощ, които са налични.

Индивидуален подход:

Всеки случай се разглежда индивидуално, като се вземат предвид нуждите специфичните обстоятелства на детето и неговото семейство. Родителите се канят на среща с ръководството на училището и представители на здравните служби, за да обсъдят възможния подход и действия.

Предоставяне на ресурси и подкрепа:

Родителите се информират от училищното ръководство за наличните ресурси и програми за подкрепа на децата, които са засегнати от употребата на наркотични вещества. Това може да включва консултации със специалисти, участие в рехабилитационни програми или други форми на помощ.

Сътрудничество и последователност:

Необходимо е да се установи сътрудничество между училищните органи и родителите в решаването на проблема с употребата на наркотични вещества. Това изисква съвместна работа, за да се осигури последователност в мерките и подкрепата, предоставяни на засегнатите ученици. Комуникацията с родителите е от решаващо значение за решаването на проблема с употребата на наркотични вещества в училище. Тя трябва да бъде информативна, открита и съдържателна, с акцент върху подкрепата и ресурсите, налични за засегнатите ученици и техните родители.

Основно училище "Св.Св.Кирил и Методий" с.Поликраице,
община Горна Оряховица, област Велико Търново, ул. „Васил Левски“ № 63,
тел. +359 6176/ 24 36; e-mail: info-300212@edu.mon.bg;

VIII. Заключение:

Юношеството и младостта са етапи от живота, които са свързани с поеманена риск и експериментиране, което може да включва употреба на психоактивни вещества. Училищата имат ключова роля за идентифицирането на изложени на риск лица за целенасочени интервенции.

Образователните системи следва да гарантират, че училищата предоставят основи на факти програми за превенция и разполагат с подходящи политики за справяне с употребата на психоактивни вещества. Те следва да са насочени не само към намаляване на употребата на психоактивни вещества, но и към намаляване на случаите на насилие и тормоз, подобряване на ученето, насърчаване на по-високи академични постижения и създаване на по-добър училищен климат — резултати, които са от съществен интерес за образователния сектор.

Подходите за превенция, за които няма доказателства за ползи, често са популярни сред създателите на политики, училищните администрации и родителите, но е доказано, че все повече интервенции са ефективни и следва да бъдат приоритизирани.

Основно училище "Св.Св.Кирил и Методий" с.Поликраище,
община Горна Оряховица, област Велико Търново, ул. „Васил Левски“ № 63,
тел. +359 6176/ 24 36; e-mail: info-300212@edu.mon.bg;

ИЗПОЛЗВАНИ ТЕРМИНИ И СЪКРАЩЕНИЯ

МЗ – Министерство на здравеопазването

ПИЦ-Превантивно информационни центрове

МКБППМН-Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни

ЦОП-Център за обществена подкрепа

ПАВ-Психоактивни вещества

МОН – Министерство на образованието и науката

МВР – Министерство на вътрешните работи

ДАЗД – Държавна агенция за закрила на детето